

Trst, januarja 1926.

Janko Samec:

Janezek in Pegaz. *)

(Bravcem „Novega roda“ za 1926. leto.)

Med petim in četrtim dnevom aprila,
— že širi deselletja so za nami! —
ko naskrivaj ga v zibel položila
je strina štoklja v dar njegovi mami.

In drl se je kot sraka, ko krstila
sta botra, župnik ga v cerkvenem hrami;
in ta navada še ga ni pustila,
ko dan za dnem se v šoli ukvarja z vami!

A vendar mož ni hud in ktero reče,
da včasih huškne smeh vam prek obraza;
če srečni ste, še on poln je sreče,

da sede k mizi in pri luči sveče,
gnan od moči neznanega ukaza,
za vas zajaše včasih še — Pegaza!

*) Pravijo, da pesniki, kadar pišejo pesmi, zajašejo Pegaza, čudovitega, letečega konjička, ki jih nosi po prelepih krajih, kjer sta le sonce in sreča doma. Seveda jaše pesnik samo v mislih, ker je človek, ki živi in misli kot vi, samo da zna svoje misli tudi lepó povedati.

Henrik Sienkiewicz :

Med volkovi in mrjasci.

Zima med letoma 1682. in 1683. je bila na Poljskem tako mrzla, da niso najstarejši ljudje pomnili še take. Na jesen so bili padli obilni deževi, sredi novembra je bil prvi mraz uklenil vode in oblekel drevje v stekleno skorjo; po gozdovih so se vrhovi smrek bili okrasili s srezem in veje so se lomile pod težo snega. V prvih dneh decembra pa so se zaradi ponovnih mrazov bili vsi ptiči zbrali okoli pristav in vasi ter celo divjačina se je bila priklatila iz globokih host in se je približevala človeškimi bivališčem. O svetem Damazu pa se je bilo nebo spet pokrilo z oblaki, deset dni zaporedoma je padal spet gost sneg, ki je skoraj zagrebel vso pokrajino, pokril z belim plaščem ceste in plotove ter segel celo pod okna kmetiških koč. Kmetje so morali z lopatami odgrebsti nakopičeni sneg, da so si utrlj pot od hiš do hlevov, in ko je končno nehalo snežiti, je zavladal hud mraz, da je bilo čuti pokanje drevja v gozdovih kakor rezek šum puškinega streljanja.

V tistih dneh si kmetje niso upali v hosto po drva, če ne v družbah, in so vsekdar skrbeli, da jih ni zajela noč daleč od domovja. Po solnčnem zahodu pa niso hodili niti do skednjev, ne da bi se prej ne oborožili z vilami ali sekirami. Psi so lajali do zore s kratkim, strašnim laježem, kot se zgodi takrat, ko vohajo v bližini volkove.

Pa je vendar v mrazu ene teh noči drčala po cesti skozi gozd velika kočija, postavljena na sani, ki so jih vlekli štirje konji, in je bila obdana od spremstva nekaterih mož. Spredaj je jahal na močnem konju kmet, ki je svetil z lučjo, ali, bolje rečeno, ki je držal obešeno na dolgo palico železno kletko, v kateri je gorela smola, ne toliko da bi razsvetljevala cesto, ker je sijala luna, kolikor bolj da bi plašila in odganjala volkove. Kočijaž je sedel na kozlu, hlapčič je jezdil konja na desni, privezanega h kočiji; na straneh voza pa sta jahala na mršavih konjičih dva konjska hlapca, oborožena s puškami in cepci.

Sprevod se je počasi in mukoma pomikal po zasneženi polji, kjer je sneg, nakopičen tu pa tam v velike kupe, ob ovinkih tvoril prave neprestopne zapreke. Ta počasna vožnja je plašila in skrbela gospoda Gideona Pagoskega, ki se je, zanašajoč se na število in orožje svojih ljudi, bil ipak podal na potovanje, dasi so ga bili v Radomskem mestu opozorili na nevarnost, ki se ji izpostavlja, katera je bila še večja, ker je pot do Belčjaka vodila skozi velikansko Košeniško gozdovje.

Ti, danes že pokončani gozdovi, so se takrat širili čez vso neizmerno daljavo od Jelne do Visle. Gideon Pagoski je mislil, da bo dospel, če odpotuje iz Radoma pred poldnem, domov pred solničnim zatonom. Pa je moral na več mestih dati sneg odkidati z lopatami, da je tako zgubil mnogo na času ter je dospel k mali vasici Jelni, kadar je solnce že zahajalo. Tudi tam so ga opozorili, da bi storil prav, če bi v Jelni prenočil, ali, ker je dobil od nekega kovača smole, s katero si je mogel svetiti na cesti, je Pagoski ukazal pot nadaljevati.

In se je tako zgodilo, da jih je noč zatekla v neizmerni puščavi gozdovja.

Pot med snegom, nakopičenim od vetra, je bila težja in težja ter je gospod Gideon vse bolj in bolj zgubljal potrpežljivost ter je končno začel preklinjati, toda latinsko, da ne bi splašil svoje sestrične, gospe Viniške in gospodične Sjeniške, svoje varovanke, ki sta bili ž njim v kočiji.

Gospodična Sjeniška je bila mlada in veselega srca, zato je ni bilo nič strah in je celo privzdignila usnjeno zagrinjalo kočijnega okenca ter je dala moškemu, ki je jahal ob strani, znamenje, naj se umakne, da ji ne bo zastiral razgleda. Z zanimanjem je opazovala odbleske smolne luči ter je preštevala borova debla, bela od ledu, ki so se vrstila pred njo v zelenkasti luči meseca. Potem je še stisnila in našpčila ustne ter je začela pihati iz njih in se veselila, ko je njen dih tako lepo prehajal čez led, razsvetljen od rdečega bleska plamena. Gospa Viniška pa, bolj pri letih in boječa, je začela tožiti, zakaj da so odpotovali iz Radoma. In, ali ne bi bilo bolje prenočiti v Jelni, kjer so jih opozorili na nevarnost, ki jih čaka? To je bila prava trmoglavost! Do Belčjaka je bilo še dokaj pota in vse-

skozi po gozdovih; prav zagotovo se srečajo še z volkovi, če se ne usmili sveti arhangel Rafael, zaščitnik popotnikov, njih, izgubljenih rev, ki so sicer vredni vsega usmiljenja.

Ob teh tožbah je gospod Pagoski bil kar ob pamet. — Zdaj ni treba drugega, ko da govori še o tem! Saj je pot vendar ravna ko črta! Kar se tiče volkov pa, naj se jim le poljubi jih napasti ali ne, saj imajo s seboj dva krepka moža, ki jih bosta tudi branila! In končno, volk težko napada vojščaka, naj bo že zaradi tega, ker se ga boji bolj ko vsakogar, ali pa, ker je razumna in duhovita žival in ga ima celo v svojih posebnih čislih. Ah! Saj vé volk prav dobro, da mu ne kmet ne meščan ne dasta nikoli enega samega grizljaja zastonj, a vojak ima častitljivo navado, da ga hrani: zastonj vendar ne pravimo, da je vojna žetev volkovom!

In ko je tako govoril, hvaleč volkove, niso vendar te misli mogle povsem pomiriti gospoda Pagoskega. Postajal je vse bolj zamišljen in začel sklepati, ali bi ne bilo dobro, da en mož stopi raz konja in prisede h gospodični v kočijo. Tako bi mogel on sam poskrbeti za varnost enega, oni pa za varnost drugega izhoda pri kočiji; konj bi pa, prepuščen sam sebi, začel letati gori in doli ter bi tako zvaljbal ostale volkove k sebi.

Pa se mu je zazdelo, da ni prišel še čas za to potezo. Položil je le predse, na sedež gospodične Sjeniške, par pištol in nož, da bi jih imel pri rokah, ker mu je manjkala leva roka ter se je mogel služiti le desnice. In tako je šlo še nekoliko časa naprej. Cesta se je začela širiti.

Pagoski, ki je spoznal prav dobro ta kraj, je vzkliknil z vzdihom olajšanja: — Kmalu pridemo do velike ravnine!

Upal je, da bodo na planem bolj varni, ko v goščavi gozdovja.

Ali prav v tistem hipu je mož, ki je jahal spredaj s smolno lučjo, ostro zasukal konja, zdirjal proti kočiji in se začel razburjeno pogovarjati s kočijažem in hlapci, ki so mu odgovarjali odsekano, kakor se govori v hipih, ko ni smeti izgubljati časa.

— Kaj je? — je vprašal Pagoski.

— Tam doli od ravnine je nekaj čuti, gospod. —

— Volkovi morda? —

— Hm! nekak šum... Bog vedi, kaj je? —

Gospod Pagoski bi bil lahko ukazal hlapcu, ki je jahal z lučjo, naj steče naprej, da vidi, kaj je. Ali je mislil, da je bolje ne biti brez luči in ostati združeni, ker bo obramba na prostem lažja, kot pa v hosti. Zato je ukazal nadaljevati pot.

Kmalu potem je hlapec spet prijahal h kočiji.

— Mrjasci so, gospod! — je dejal.

— Mrjasci? —

— Čuje se močno kruljenje na desni od ceste.

— Zahvalimo Boga! —

— Morda so jih volkovi napadli? —

— Še bolje! Tako pojdemo mimo, ne da bi nas napadli. Naprej! —
Misel hlapca je bila pravilna.

Dospevši do ravnine, so videli par sto korakov pred seboj, nekoliko na desno, veliko družino mrjascev, obkoljeno od gibljive verige volkov. Čulo se je vedno strašnejše kruljenje, v katerem je bilo več jeze ko strahu.

Ko je kočija dospela nekako do srede ravnine, so videli hlapci raz konje, da se volkovi ne upajo planiti na čredo, ampak jo le obkoljujejo vedno tesneje.

Mrjasci so se bili stisnili v krogu v en sam kup, mladiči do enega leta v sredini, močnejši ob krajih in so bili kot gibljiva trdnjava, preteča in trdna, nezlomljiva in izzivajoča med svetlikanjem belih čekanov. In med volčjim vencem in tem zidovjem čekanov in rilcev se je videl beli pas snega, osvetljen, kakor ostali travnik, od mesečine.

Le zdaj pa zdaj je kateri volk skočil proti družbi mrjascev, a se je takoj tudi vračal ves splašen od strašnega škrtanja zobovja, še bolj pa od golčanja kruljenja.

Če bi volkovi že bili napadli mrjasce, bi bili morda, zaposleni od boja, pustili mimo kočijo brez napada. Ali ker ni metež še začel, je bila nevarnost, da se, odnehajoč od prvega, težjega napada, polotijo drugega.

In res, kmalu nato so se nekateri volkovi odtrgali od drugih in so stekli proti kočiji. Sledili so jim še drugi, ali ko so zagledali oborožene ljudi, so se vsi ustavili omahujoč. Potem so se nekateri zbrali za kočijo, drugi spet so se združili v razdalji petnajstih korakov, potem so začeli tekati v divjem diru okrog, kot da bi se hoteli opogumiti.

Hlapci so hoteli izprožiti puške; ali gospod Pagoski jih je zadržal v strahu, da bi mogli streliti z vabiti do njih vso tolpo.

Medtem so se konji, čeprav so bili vajeni pogleda na volkove, začeli umikati na stran, oslanjajoč se drug na drugega, obračujoč glave in močno hrzajoč iz razširjenih nosnic. Naenkrat je še nova, najslabša nesreča nevarnost še stokrat povečala.

Žrebec, na katerem je jahal hlapec z lučjo, se je dvakrat splašil in je divje odskočil v stran. Mož, ki je izprevidel, da bodo volkovi planili nanj in ga požrli, če zdrkne s konja, se je oprijel z vsemi močmi sedla; da je pa to storil, je moral izpustiti palico, na kateri je visela luč. Ta je padla v sneg.

Plamen je še parkrat zaplapolal, potem je ugasnil. In je sedaj razsvetljevala vso pokrajino le lunina svetloba.

Volkovi pa, ojunateni od polteme, so se predrzno približevali. In še drugi so zapustili mrjasce ter so pritekli bliže. Ta ali oni se je preril

prav, prav blizu, škrtajoč z zobmi in sršeč z dlako. Oči zverin so dajale rdeče in zelene odseve. Trenotek je bil strašen.

— Ali naj streljamo? — je vprašal eden izmed slug.

— Ne! Zakričite, da jih splašite! — je odvrnil gospod Pagoski.

In je nastal strašen krik. — Uh!... Uh!... — so rjovel hlapci; konji so vzdignili glave ter so postali pogumnejši. Volkovi pa, na katere človeški glas napravi velik utis, so se za nekaj korakov umaknili.

Pa se je takrat zgodila čudna reč. Odmevi iz gozda so naenkrat ponovili krik hlapcev, a je bil ta močnejši. Zdelo se je, kot da bi kje prasketal divji smeh. Kmalu nato je od obeh strani gošče prijahala družba jezdecev, ki so se v diru vrgli na zdvijane čede.

En hip, in mrjasci ter volkovi so se razpršili ter se razgubili po travniku, kot da jih je veter vzel. Puške so zapokale, potem se je oglasilo novo kričanje, za njim pa je spet zaprasketal divji smeh.

Hlapci gospoda Pagoskega so se tudi pognali za jahači, tako da sta ob kočiji ostala le kočijaž in hlapčič, ki je jahal konja na desni.

V kočiji je ves ta prizor povzročil veliko začudenje, tako da ni nekoliko trenutkov nihče mogel črhiniti ni besede.

— Beseda je meso postala! — je zaklicala končno gospa Viniška. — Nebesa so prišla na pomoč. —

— Blagoslovljena bodi pomoč, naj je prišla odkoder že koli! — je vzkliknil Pagoski. — Na mojo besedo, videl sem že, da nam slaba prede!

~~~~~

Ciril Drekonja :

Potoček.

Ej potoček, ti pijanček,
kar čez skale kolovrališ,
po tolmunih si zaspanček,
čas predragi tamkaj tratiš.

Bogec dal ti je stezico,
da po njej sam zase hodiš,
pa odnašaš nam zemljico
drago in še čez bregove blodiš. —

Pa prispel je beli gruden,
nagajivca je vkoval v led;
miruje zdaj kot starček truden
brez veselja, brez besed. —

Vrag in siromak.

(Bosanska pripovedka.)

(Priredila M. in K.)

ekoč je živel siromak, ki je imel mnogo dece. Kljub vsemu prizadevanju in trudu ni zmožgel naposled preskrbeti družini niti vsakdanjega kruha.

Nekoč se napoti v gozd sekati drva. V njegovi kočici pa ni bilo ničesar drugega za pod zob kot krajec kruha. Siromak začne premišljati, ali naj vzame kruh s seboj, ali naj ga pusti gladnim otročičem. Naposled se odloči ter vzame kruh s seboj v gozd. Z veliko pridnostjo se je lotil dela, ker pa mu je bil krajec kruha v oviro, ga je postavil na neki hlod. —

Mimo je prišel vrag in je hotel kmetiča skušati. Hitro mu vzame še oni mali košček kruha pa zleti ž njim v pekel. Tam zbere okoli svoje drugove ter jim pravi: «Vzel sem kmetiču kruh, da bo klel in ga dobim prej v svoje kremplje.» Drugi vragovi so se nanj razsrdili ter mu ukazali: «Hitro moraš odnesti sircmaku to, kar mu je še edino ostalo. Obenem mu moraš še služiti, da mu pomoreš iz revščine; drugače te ne pustimo več v pekel!» —

Vrag je odšel spet h kmetu. Kruh je postavil na mesto, kjer ga je vzel. Nato se je pretvoril v slugo, ter stopil pred kmetiča, rekoč: «Čujete, oče, bi me li vzeli v službo?» — «Kako naj te vzamem v službo», mu odgovori siromak, «ko še sam nimam kaj jesti.» Nato odvrne vrag: «Nič se ne bojte, jaz že sam preskrbim jed in pijačo in še drva vam bom pomagal sekati — samo vzemite me v službo!» Siromak končno privoli: «Če že po vsej sili hočeš pri meni služiti, pa služi!»

Drugi dan je šel vrag v gozd, ter je nasekal in znosil domov toliko drv, da jih je imel kmetič za vso zimo dovolj. Potem pravi siromaku: «Drv sem vam že dovolj nasekal. Znam, da doma nimate nikakega drugega dela za me. Pojdite mi kam poiskat delo, da kaj zaslužim!»

Siromak je šel okleu iskat dela, pa ga je našel: pri nekem grofu so rabili mlatiča. Drugi dan, rano v jutro, je šel vrag k grofu žito mlatit. Delal je pridno in urno. Do večera je bilo že vse omlačeno. Grof je bil pridnega mlatiča zelo vesel ter mu je dejal: «Ker si bil tako uren, te hočem pošteno nagraditi. Vzemi si za plačilo, kar si želiš, ali le toliko, kolikor boš mogel enkrat nesti!» Vrag je odšel domov ter je naročil siromaku, da naj pobere vse rjuhe po vasi, ker jih bo rabil.

Drugi dan je odšel z njimi k grofu. Razgrnil jih je lepo ter pobral vse žito, do zrnca, vanje. Naložil si je ogromno breme ter je odšel. Ko je bil že pri vratih, so zagledali stražniki premikajočo se goro žita. Vedeli so za plačilo, ki ga je grof namenil mlatiču, žal jim je bilo radi gospodarjeve nepremišljene obljube. Začno premišljevati, kako bi mu odvzeli žito. Pa se prvi pametno izmislil: «Jaz vem, kako mu bomo vzeli tovor! Oni sod vina bomo za njim zakotalili. Ko pridreči do njega, ga zdrobi, mi pa mu vzamemo žito!» — Storili so, kot je prvi pametno svetoval ter opazovali veselo valeči se sod. Ko se je prikotatil do vraga, ga je ta lepo prijel, zagnal na rame, ter nosil breme dalje. —

Tedaj se oglasi drugi prebrisanec ter pravi: «Kaj ti veš, daroval si mi še vino! Mi bomo raje našega mrjasca za njim spustili. Ta je že dolgo zaprt v temnem svinjaku, dovolj je divji, da ga bo raztrgal!» Takoj napravijo po drugem nasvetu. A ko je pridirjal mrjasec do vraga, ga je ta prijel, vrgel na rame ter korajžno stopal dalje.

Nato modruje tretji: «Vidva sta prazni glavi, prav nič ne znata. Spustimo rajši našega bika! Ta ga bo prebodel, mi pa dobimo zopet izgubljene stvari!» Spustili so bika. Dirjal je, pa je pridirjal do vraga. Vrag ga je prijel za rog, pa ga je založil na pleče. Težko otovorjen je krenil proti domu. Ko je došel na dvorišče, je raztovoril: žito, vino, mrjasec in bika ter je rekel siromaku: «Tu imaš jesti in piti, da ti bo dosti za zimo in še več. Jaz sem ti vzel v gozdu poslednji grizljaj kruha ter sem se moral na zapoved svojih drugov vragov pokoriti ter ti služiti — kajti znaj, jaz sem tudi eden izmed tistih! Zapoved sem izvršil, sedaj se smem zopet vrniti med nje.» —

Prav je, če si priden in delaven; vendar ne prinese vse tvoje delo človeštvu nobenih resničnih koristi. če ni prežeto z duhom — dobrote.

John Ruskin :

Iskanje in konec Schwarzza.

(Nadaljevanje pripovedke «Kralj zlatega studenca».)

III. del.

Mali Gluck, revček, je čakal hrepeneče sam v hiši, da bi se Hans povrnil. Ko ga pa ni bilo od nikoder, se je prestrašil ter je šel vse povedat Schwarzzu v ječo. Ta malopridnež pa je kaj kmalu zaslutil, da se je Hans najbrž izpremenil v črno skalo ter se je razveselil v misli, da si bo on sam pridobil vse zlato studenca.

Gluck pa je bil ves žalosten in je prejokal vso noč. Ko je zjutraj vstal, je bil sam doma, brez kruha in denarja. In je stopil do nekega zlatarja, ki ga je vzel za delavca. Delal je tako pridno, tako skrbno in dobro, da je v kratkem prihranil tolikšno vsoto denarja, da je ž njo mogel plačati kazen za brata. Tako je Schwarz zapustil ječo in je od veselja zaradi pridobljene svobode bil celo obljubil Glucku, da mu bo podaril nekaj zlata iz studenca. Ali Gluck ga je prosil samo, naj gre iskat izgubljenega brata.

Ko je Schwarz izvedel, kako je bil Hans ukral sveto vodo, se je domislil, da to dejanje ni bilo najbrž kar nič po godu kralju zlatega studenca. Vzel je tedaj nekaj Gluckovega denarja in je šel k nekemu slabemu duhovniku, ki ni kar nič pomišljal ter mu dal za groše nekoliko posvečene vode. In je Schwarz mislil, da je vse prav storil. Vstal je zjutraj zgodaj, pred solničnim vzhodom, vzel košek z vinom in kruhom, nalil stekleničico z žegnano vodo in se napotil v goré.

Tudi on se je zavzel, kakor njegov brat, ko je zagledal ledenik in se je moral precej truditi, da ga je premagal, čeprav je bil spotoma zagnal od sebe košek z jedačo in pijačo. Nebo ni bilo oblačno, ali je bilo neprozorno, zakrito od rdečkaste meglice, in goré so bile zamišljene ter temne. Ko je popotnik plezal po strmi, kameniti stezi, ga je naenkrat zgrabila huda, strašna žeja in je nagnil stekleničico k ustom, da bi pil. Pa je takrat ugledal lepega dečka, ki je ležal na skali in zdihujoč prosil vodé.

— I, seveda, seveda! — vzklikne Schwarz, — saj še meni je ne bo dovolj.— In je šel naprej. Pa se mu je zazdelo, da so se solnčni žarki zatemnili in je zapazil temne oblake, ki so se vlekli od zapada. Ko je plezal še eno uro, ga je spet popadla žeja in je hotel spet piti. Uzrl je takrat starčka, ki je ležal na steni in goreče prosil vodé.

— Kaj pa, prav vodé! — zakličče Schwarz, — saj je še sam nimam zadosti. — In je nadaljeval svojo pot.

Spet se mu je zazdelo, da se je svetloba stemnila pred njegovimi očmi; in gledajoč v nebo, je zapazil krvavo meglo, ki je bila zakrila solnce. Tudi

oblaki so bili že visoki in njihovi robi so valovili kot valovi razburkanega morjá ter so risali švigajoče sence na njegovo pot.

Osamljeni pcpotnik je začutil drget groze v svojih žilah in ni vedel, zakaj. Ali pohlep po zlatu je bil močnejši in ga je gnal pogumno naprej. Ko je obstal nad bregom zlatega studenca, je ugledal njegove vode, črne ko viharni oblaki in njihove pene, rdeče ko ogenj. Golčanje vodá odspodaj se je prelivalo v hrušč groma odzgoraj. In je zagnal stekleničico doli. V tistem hipu ga je blisk oslepil, zemlja se mu je pod nogami odprla in so se vode sklenile nad njegovim krikom. V noč se je divje vzdignilo ječanje studenca, ki je padal čez

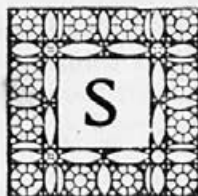
DVE ČRNI SKALI.

(Dalje).

Ferdo Plemič:

Na življenjski poti.

edeli so za mizo trije možje, Kis, Frk in Kajpajé. Žal mi je, da je imel tretji možak bolj dolgo in bolj čudno ime, ali imen si jaz ne izmišljam, temveč vam jih podajam točno, kakor mi jih je izročila moja rajnka babica, ki mi je pravila to resnično povest, da še preresnično.

Naši trije možaki so se imenovali torej Kis, Frk in Kajpaje. Kakor svete tri kralje si lahko razložil tudi to trojico po barvi njihove polti in po njihovih laseh. Kis je bil zelen v obličju, las pa ni imel več na temenu; Frk je bil rožnatih lic in košatih kodrov; Kajpaje pa je bil zagorel in kratkoostrižen.

Še bolje pa si jih razlikoval po njihovem govoru. Če je na primer padel oreh z drevesa, je gospod Kis zamrmral nejevoljno: «Tako je, kakor sem jaz vedno dejal! Nebesni svod se podira, že pada kamenje na nas in kmalu nas bo konec!»

Gospod Frk pa je pogledal ob taki priliki ves zamaknjen proti nebu in je vzkliknil: «Nič ne de, bomo vsaj angelce videli!»

Gospod Kajpaje pa je mirnodušno dejal: «Kaj pa je?» In vstal je in je šel in pogledal, kaj je pravzaprav padlo in odkod. In je pobral oreh pa se je nasmehnil: «Radi take malenkosti delata tolik ropot!»

Tako so sedeli nekoč zopet moško za mizo in so moško govorili. In Kis je zarenčal: «Še boste doživeli, kako pojde vse v nič in vragu v žrelo. Vojsko, kugo in lakoto boste doživeli čez leto dni, kaj pravim! — že čez teden dni.»

Frk pa mu je ugovarjal: «Baš nasprotno bo! Vse bo od dne do dne bolje in živeli bomo kakor v sedmih nebesih, kjer se kotalijo zabeljeni štruklji po maslenih hribih v medeno jezero. Če to ne bo takoj jutri, bo pa vsaj v soboto zvečer.»

A Kajpaje je pristavil suhoparno: «No, prav! Bomo že videli.»

In ko so povedali tako vsak svoje mnenje in so nato odpili vsak svoj požirek iz svojega kozarca, so stavili, kdo od njih bo lažje dopolnil svojega življenja pot.

To pa veste tudi vi, da je naša življenjska pot, in bodisi še tako kratka, zelo strma, trnjeva in težka in polna nepravilnosti, ki zagrenjujejo človeku vsako veselje. Če pa tega še ne veste, le vprašajte svojo mamo, pa vam bo potrdila, da je res tako, kakor vam razlaga oni, ki vam to piše.

Prvi se odpravi na to hudo pot naš Kis. Zlovoljno je vstal in godrnjal ves čas, ko se je oblačil.

«Šmet,» je dejal, «da človek nikoli nima svojega miru! Vedno te tiščijo in pehajo, zdaj stori to, zdaj pusti ono! In še oblačno je danes; nemara bodo še kače padale z neba, tako je temno. Dežnika pa tudi nimam. To se more le meni prigoditi.»

In ko je pozneje korakal brez dežnika po dolgi, dolgi življenjski poti, je godrnjal venomer:

«Zakaj mora krščen človek toliko trpeti? Še ta pot, ki je nikjer ni ne konca ne kraja! Pa še tako bedasto je izpeljana, da bi se ljudje nič ne pregrešili, če bi zaprli župana, starešine, birača in njegovo mačko. Sicer bi bilo najbolje, če bi človek pet let prej umrl, predno ga je rodila mati.»

Sličnih budalosti je godrnjal še vse polno, dokler ni prišel do nekega ovinka. Za ovinkom je stala stoletna lipa, človeku pred ovinkom sicer nevidna, ali njena široka, temna senca je padala poševno preko poti.

Kis je postal pred to črno senco in je bulil vanjo.

«Oha!», je zarenčal, «to je pa jarek in vsaj šest seznjev dolg in tri seznje širok. Koliko je pa ta past globoka, vedi si ga Bog! Ne, tako nismo stavili. Stavil sem, da pojdem po življenjski poti. Kakšna pot pa je to? To je kraška groblja, pa ne pot. Nak, čez jarke pa ne bom skakal.»

Tako je sklenil in se je obrnil — pred senco in vrnil se je, gospod Kis, in zaril se je v prvo krčmo, ki je stala ob levi roki kraj poti in ondi je pil in pil in se je kisal bolj in bolj. Tako je pil in tako se je kisal, da je bilo slednjič vseh ljudi njega sram, in da se je še sam sebe sramoval na tako hud način, da mu je rdečica zasegla ves nos. Stavilo je seveda temeljito izgubil. Vi je ne bi!

Drugi, ki se je podal na pot, je bil Frk. Ta je pač vstal silo dobre volje. Ko se je oblačil, je žvižgal in pel ono pogumno:

«Jaz pa pojdem na Gorenjsko...»

In ko se je obuval in je videl, da imajo njegovi črevlji preluknjano podplat, je menil:

«E kaj! Luknja v črevlju ni taka reč! Zdaj ko pripeka vročina, bom tem prijetneje potoval, ker mi bo pihljaj skozi podplati opojno dehteči jutranji vetrič. In sicer se skozi vsako luknjo daleč vidi!»

In nato je skakljaje stopical po poti. Pa ti pride do onega ovinka in do one sence, ki je presekovala pot.

«E kaj!» vzklikne. «Tak jarček, kaj bo to! Kar preko skočimo, saj ima človek noge ustvarjene za skok.»

Zaletel se je, ali prekratko je bil odmeril skok in onkraj sence je telebnil na tla prav na trebuh in na nos, da se je visoko zaprašilo. Hudo je zacvilil, ker se je močno pobil. Prihiteli so kmetje z bližnjega polja, pobrali so revčka pol nezavestnega in so ga odnesli v ono krčmo ob levi roki kraj poti, kjer je popival gospod Kis. Ondi se je tolažil Frk v njegovi družini, dokler mu ni postal nos prav tako rdeč kakor Kisov, da, celo višnjev. Stavo je seveda tudi on temeljito zgubil. Vi je ne bi!

Tretji se je podal na življenjsko pot Kajpaje. Vstal ni ne dobre ne slabe volje. Pogledal je preko okna, kako vreme kaže, potem si je namazal dobro podkovanе črevlje s svežim salom. Izbral si je trdno popotno palico za pse, ki jih je ob vsaki poti prav zadosti — pa hajdi v imenu božjem premišljeno in polagano.

Ker sta se ponesrečila na tej poti že dva odlična domorodca, Kis in Frk, je bilo postavilo slavno županstvo onega okrožja ob nji tablico s svarilnim napisom:

«Nevarna pot! Hud ovinek, globok jarek, ki je zahteval že dve žrtvi! Popotnik, vrni se rajši, ker te v slučaju kakšne nezgode zadene kazen od 10 do 100 tolarjev, oziroma treh dni zapora. — Županstvo.»

Tako se je glasilo svarilo. Več tudi nihče ne more zahtevati od skrbnega županstva.

Kajpaje prebere svarilo, se zamisli za trenutek ter reče: «Kaj je na stvari, to bomo še videli. Za sedaj korakajmo dalje!»

Čez malo pride do onega ovinka in do one usodne sence, ki je padala preko poti in ki je bila silo podobna globokemu jarku.

Kajpaje obstoji. «Hm», pravi, «to bi bil torej oni jarek! Preširok je, da bi človek skakal preko njega, brvi pa seveda tudi ni nobene. Vendar, je li to res jarek, ali pa se meni in ljudem le tako dozdeva? Človek se mora sam prepričati, kakšna je pravzaprav ta pošast.»

Potipa tedaj s svojo popotno palico po črni senci in se prepriča, da tukaj ni jarka, niti kakšne druge jame, temveč da so tla ravna in trdna, in da je vse skupaj le prazen strah. Pa že koraka moško preko dozdevnega jarka, preko sence, ki so se je bali drugi, obrne okoli ovinka in zdaj zagleda tudi vzrok vse te prikazni, namreč visoko drevo za ovinkom. Nemoteno maha dalje ter dovrši čaščen in slavljen svojega življenja dolgo

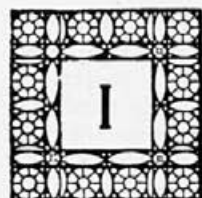
pot, medtem ko sta poginila Kis in Frk že kdaj v oni krčmi na levo roko kraj poti. Stavo je temeljito dobil. Vi bi jo tudi!

Predno pa je umrl, je ukazal, naj se ona svarilna tablica ob življenjski poti obrne, in ker že nihče noče popraviti življenjske poti, naj se napiše nanjo:

«Popotnik božji, koderkoli hodiš, odpri oči! Zaupaj vase, pa boš spoznal pravo nevarnost od bedaste sence.»

Florenca in njeni slavni možje.

talija ni svetu znana samo zaradi lepote krajev in milega, in toplega podnebja, ampak tudi zastran prekrasnih del, slik, kipov in stavb, katere sta ustvarila človeška roka in um v času, ko se drugod v svetu še ne more govoriti o posebnem napredku. Tisti naši ljudje, ki jih je zaneslo v teh letih po italijanskem polotoku, vedò mnogo povedati o krasotah raznih italijanskih mest, ki so jih obiskali. Tudi vemo, da v vsakem letu pridejo k nam velike množine tujcev iz vseh delov sveta, da obiščejo razna znamenita italijanska mesta ter si ogledajo v njih vsa ona čuda, zaradi katerih je ta dežela slovela že stoletja in katerih slava ne bo otemnela nikdar. Mnogo je v Italiji krajev, ki so vredni, da jih človek obišče, vendar je le troje mest, ki jih moramo imenovati v prvi vrsti. To so Benetke, Florenca in večni Rim. V vseh teh mestih so živeli skozi stoletja slavni slikarji, kiparji in stavbeniki, vsi ljudje povečini ubožni po rodu, ki so se pa po zmožnostih duha in svoji pridnosti povzpeli tako visoko, da so se takrat in se še danes pred njihovim delom klanjajo v občudovanju vsi zemljani, od najmočnejših posvetnih in cerkvenih umetnikov tja do najpreprostejših in najubožnejših ljudi. Vsak si seveda lahko misli, da je bilo treba za vsa ta velika umetniška dela, v katerih se družita lepota in človeška spretnost, potrositi ogromnih vsot denarja. In mi vemo, da je bilo takrat v svetu življenje tako, da so se mesta šopirila v velkem, skorajda neizmernem bogastvu, ki so si ga pridobila od kmeta-kolona, ali da so bogatela zaradi trgovinskih zvez, ki so jih gojila z daljnimi obmorskimi kraji. Spomni mo se le Benetk, ki so si bile nadele celo ime «kraljica morja», da se tako pobahajo pred vsem svetom zaradi svojega bogastva in moči. Silno bogastvo nekdanjih dni in pa ljubezen do dela človeškega uma sta ustvarila tudi v Florenci vso ono lepoto, ki jo občudujemo v njej še dandanes. Od znamenitih mož, — velikih umetnikov, kakor jim pravimo, — ki so proslavili svoje ime v tem mestu z različnimi deli, je treba, da si zapomnimo sledeče: Ivana (Giovanni) Cimabue, njegovega slavnega učenca Giotta di Bordone, ki ga imenujejo na kratko kar «Giotto», in pa končno še trojico njegovih sledbenikov po imenu: Filip (Filippo) Brunelleschi, Lorenzo Ghiberti in pa Donatello (Donato di Betto Bardi).

Giovanni Cimabue, ki je živel v Florenci od leta 1280. do 1302., je bil slaven slikar, ki je začel prvi slikati na svojih znamenitih slikah ljudi in stvari tako, kot jih je v resnici tudi v naravi videl. Zato je postal, kakor pravimo, oče po-

sebne šole naravnega slikanja in se je za njim podal tudi na tovrstno delo njegov preslavni učenec *Giotto*.

Giotto je bil sin ubožnega kmeta v okolici Florence in je v svoji mladosti pasel očetove ovce, ter jih obenem skušal risati na kamenje po tratih. Pri tem najljubšem opravilu ga je našel nekega dne sam Cimabue, kateremu so dečkove risbe tako ugajale, da ga je vzel s seboj v mesto in ga začel tam učiti slikarstva. Že s štiriindvajsetim letom je bil Giotto tako vešč v slikanju, da je moral naslikati svoje prvo večje slikarsko delo »Paradiž« za okrasek nekemu oltarju. Takrat je živel v Florenci že slavni pesnik Dante Alighieri, ki je bil slikarjev prijatelj ter je hodil rad gledat, kako Giottovo delo napreduje. Slikar je porabil priložnost in je med raznimi osebami »Paradiža« naslikal tudi Dantejev obraz, tako da je ta Dantejeva podoba najlepša, kar jih imamo o slavnem piscu »Božanske komedije« (Divina Commedia).

Kako so takratni ljudje cenili Giottovo delo, nam dokazuje tudi sledeči dogodek: Ko je bilo treba poslikati nekaj soban v Vatikanu, preslavni prestolici rimskih papežev, je bil papež v zadregi, koga naj izbere iz obilice umetnikov, ki so takrat živeli v Italiji. Pa se je domislil, da bi poslal zaupnika po italijanskih mestih, ki naj mu zbere različna poizkusna dela vseh teh slikarjev, da se bo potem mogel odločiti, komu naj poveri izvršitev nameravanih okraskov. Vsi takratni tekmovalci so se potrudili in so izročili zaupniku sijajne slike, ki naj bi papeža takò prevzele v prid njihovim ustvariteljem. Giotto pa je pred njim le pomočil čopič v rdečo barvilo, prijel za platno in začrtal na njem preprost krož, toda tako popolno, kakor bi ga bil mogoče narisati le s šestilom. Papež je razumel Giottovo veliko spretnost, poklical je slikarja v Rim, kjer je poslikal baziliko sv. Petra.

Pa se ni Giotto ukvarjal samo s slikarstvom, ampak tudi s kiparskim in stavbeniškim delom. V Florenci je narisal načrt za zvonik katedrale, ki stoji še danes in slovi kot najlepši zvonik sveta. Giotto je vodil vsa stavbarska dela in tudi sam z dletom in kladivom izklesal nekatere njegove okraske. Znano je, da je v enem teh okraskov upodobil podobo psička, ki je pasel z njim v mladosti ovčke po lokah in tratih. Ta veliki umetnik je umrl v Florenci l. 1337, cenjen in čaščen od ljudstva in tudi od množice učencev, ki so nadaljevali smer njegovega umetniškega dela.

Lorenzo Ghiberti, tudi sin ubožnih staršev, se je preselil šele v štiriindvajsetem letu v Firence, kjer je izvršil znamenita bronasta vrata za krstilnik, imenovan »Battistero di S. Giovanni«, o katerih je sam slavni Michelangelo dejal, da so vredna, biti sama nebeška vrata. Tekmovanja za to znamenito delo se je udeležil tudi *Filip Brunelleschi*, a je bilo Ghibertijevo delo lepše in mogočnejše, zato je tudi zmagal in je dokončal svoje naročilo šele v dobi dvajsetih let.

Neuspeh tekmovanja je pa Brunelleschija tako podžgal, da je sklenil predložiti mestnim poglavarjem Florence nov načrt za velikansko kupolo pri mestni katedrali. V to svrhu je odpotoval v Rim, kjer je študiral, meril in opazoval najboljše rimske stavbe. Vrnivši se v Firence, je predložil svoj lepi načrt, a je prešlo dobrih trinajst let prej, nego so njegovo misel sprejeli. Delo samo pa je trajalo preko 40 let in so ga morali dokončati, ker je Brunelleschi medtem umrl, njegovi delavci, sledeč natančnim risbam in določbam slavnega stavbenika. Kupola florenškega doma je ena največjih in najlepših na svetu.

Zadnji v vrsti teh znamenitih Florentincev je kipar *Donatello*. Že kot petnajstleten deček je izklesal tri kipe, Križ v lesu, kip Marije Magdalene in še enega sv. Janeza, ki jih hranijo še v Florenci. Njegovi kipi so tako živi, polni

lepih in naravnih kretenj, in pravijo, da je samega kiparja večkrat njegovo lastno delo tako prevzelo, da je stojič pred njim, pozabil, da gleda v mrtev kamen ter je večkrat z dletom udaril rahlo po njem, vzklikajoč: «Govoril!» Tudi preslavljeni Michelangelo, ki je devet let po Donatellovi smrti nekoč obstal pred kipom svetega Jurija, je bil od njega naravnosti tako prevzet, da ga je nagovoril: «Cammina! (Hodil)». Zato smatramo še dandanes Donatella za očeta novega kiparstva, ki skuša zajeti z dletom v kamen življenje in resnico. Slavni mojster je okrasil s svojimi kipi znani Giottov zvonik florenške katedrale. Od njega imamo tudi druga kiparska dela in cerkvene okraske, ki so vsa najlepša podoba njegovih velikih upadabljaljivih zmožnosti.

Delo slavnega Giotta in njegovih sodobnikov so pozneje nadaljevali drugi veliki umetniki, kakor Raffaello Sanzio, Michelangelo in drugi. Vendar ti niso mogli svojih prednikov v ničemer prekositi.

France Prešeren v ljudski šoli.

Naš slavni pesnik France Prešeren je hodil v ljudsko šolo v Ribnici, kjer je bila v onem času že redna dvorazredna šola. Bila pa je samo nemška. Na njej je poučeval en pomožni učitelj in en učitelj. Oba sta bila trda Nemca.

Ker so bile takrat redne šole zelo redke, ljudstvo pa je zelo hrepenelo po tem, da bi znalo brati in pisati, je ribniška šola slovela daleč naokoli. Pa tudi vsled tega, ker je bila nemška in so vsi «boljši» ljudje želeli znati nemščino, ki je bila v Prešernovem času gosposki jezik. Še danes hrani ribniška šola «Zlato knjigo», v kateri so vpisani učenci celo iz Trsta, Reke, Kastva, Kobilje glave, Ilirske Bistrice, Logatca, Vrhnike, Radovljice, Broda na Hrvaškem in drugih oddaljenih krajev. Poleg teh učencev pa je vpisan dvakrat v «Zlati knjigi» ribniške šole tudi naš France Prešeren doma z Vrbe na Gorenjskem.

Jeseni l. 1810, ko je imel Prešeren devet let, ga je poslal v ribniško šolo očetov stric Jožef Prešeren, ki je bil župnik v Kopanju na Dolenjskem. Prvi razred je obiskoval v šolskem letu 1810—11, drugi pa v šolskem letu 1811—12. Naslednje leto pa ga je poslal njegov stari stric v Ljubljano, kjer je dovršil tretji razred začetnih šol, ki jim je bil ravnatelj pesnik Valentin Vodnik.

Prešeren se je dobro učil. V prvem razredu je bil med odlikovanimi učenci drugi in je dobil konec šolskega leta drugo darilo. Prvi obdarovanec je bil njegov sošolec Ivan Benedek iz Selc, tretja obdarovanka pa Ivana Nasan s Hriba v Loškem potoku. Razven teh treh odlikovanih, so bili to leto vpisani v «Zlato knjigo» še štirje Prešernovi sošolci in ena sošolka, ki so bili pohvaljeni.

V drugem razredu je Prešeren prekosil vse svoje sošolce in je prejel prvo darilo. Za njim sta bila najboljša učenca Andrej Komočar iz Čateža in Franc Rudež iz Kobilje glave. Pohvaljeni pa so bili koncem tega leta tudi štirje njegovi sošolci. Vseh sedem je vpisanih v «Zlati knjigi».

V prvem razredu je poučeval Prešerna pomožni učitelj Janez Kljbor, Nemeč iz Šlezije, ki je prišel v Ribnico kot krojač. France Kramer iz Prigorice poleg Ribnice, ki je bil skoraj iste starosti kakor Prešeren, popisuje pomožnega učitelja Kljborja, h kateremu je hodil tudi on v šolo, takole: «Kako je Kljbor iz krojača postal učitelj, mi ni znano. Da se ni učil, kako se vzgajajo in uče otroci, in razven čitanja in pisanja ni znal ničesar drugega, se lahko sodi po tem, kako se je vedel in ravnal z otroci. Omenjam pa le nekoliko, kar sem sam izkusil. V prvem razredu je bilo nas šolarčkov kakih 60 do 70. Vsak je imel svojo nemško abecedno

tablico; ž njo smo letali posamezno in zaporedoma k mizi, da nam je učitelj našteval črke po vrsti in smo jih izgovarjali za njim. Ko je povedal črke, pognal vsakega v klop in nastopil je drugi, za njim tretji itd. Imel je navado, da je takrat otroka, kadar mu je izrekal črke, suval z nekim bodalcem v kazalec ali je pa mahal po glavi ali po hrbtu in tako res vtepal črke v glavo. Nosili smo vsi kazalce krvave, ranjene ali gnojne, v znamenje, da smo učenci njegovega razreda. Te rane so bile strašilo drugim otrokom, da so se bali šole, zato je starši razposajene otroke najpoprej s tem poboljševali, da so jim pretili s šolo.» Prešeren najbrže ni imel nikdar krvavega kazalca, ker je bil že pod Klitorjem drugi med cdlikovanimi učenci.

V drugem razredu je učil Prešerna učitelj Anton Kromholz, ki je bil tudi Nmec. Doma je bil s Češkega. Tudi France Kramer je bil njegov učenec in piše o njem tako le: «Bil je sicer izvrsten učitelj, pa nikakor ne za slovensko mladino. Drug drugega nismo razumeli. Da bi nas ponemčil, delal je z nami res neumno, zlasti je nas obkladal z nalogami, klepetal nemško, pa nihče ga ni razumel.»

V slovenščini se je takrat poučeval na ribniški šoli samo krščanski nauk. Kdo je učil Prešerna verouk, se ne ve. Morda takratni ribniški dekan Humelj, ki je bil tudi voditelj šole in obenem okrajni šolski nadzornik, ali pa kateri izmed dveh kaplanov, ki sta bila takrat v Ribnici.

Hiša, v katero je hodil Prešeren v šolo, stoji še danes v Ribnici.

Srečko Kosovel:

Šla je mlada lastavica . . .

Šla je mlada lastavica
čez široko morje,
ko je začutila pomlad,
se je povrnila.

Šla je deklica čez morje
med ljudi neznane,
mnoga pomlad je pretekla,
pa se ni vrnila.

Lastavica, lastavica
ni se izgubila,
samo mlada deklica
ni se povrnila.

Z R N A.

Zgodovina iger z žogo.

Še dandanes imamo mladinske zabave, ki so jih poznali že v najstarejših dobah. Egipčovski reliefi nam hranijo spomin nekdanjih ljudskih iger z žogo, zlasti reliefi v grobiščih benihasanskih v Gornjem Egiptu, ki predstavljajo žene in mladino z žogami. — V Antiohu (2. knj. Mak.) čitamo, da so židovski duhovni često zanemarjali cerkvena opravila, ker jih je bolj mikalo na igrišče k žoganju nego k žrtvenikom. —

Tudi Homer pripoveduje v Odiseji, kako je presenetil Odisej Navzikajo, lepo hčer feaškega kralja, pri žoganju v krogu deklet. — Spartanska mladina je gojila žogalne igre, ki so bile Lakemoncem in Grkom vobče važen pomoček mladinske vzgoje in priljubljena zabava dorašlih obeh spolov. O odličnih grških učenjakih, vladarjih in pesnikih se poroča, da so bili veliki prijatelji žoganja, n. pr. o sirakuškem tiranu Dionizu, Platonu in Sofokleju. Rimljani so prevzeli obilo iger od Grkov in so se radi zabavali z žogo, n. pr. v toplicah; najodličnejši Rimljani so gojili žoganje, kakor Lucilij in Scipio, Katon, Cezar itd. Za rimske dobe je bilo žoganje razširjeno po Galiji, kjer so žogo imenovali «rimljan.» Srednjeveški pisatelji omenjajo pogostoma igre z žogo in celo v samostanskih šolah so jih gojili.

V nemirnih dobah začetkom novega veka so igre vsled mnogih dolgotrajnih vojn propadle. Kmalu po sklepu tridesetletne vojne je zopet jelo rasti zanimanje za žlahtne igre. Po grškem in francoskem vzorcu so stavili v mestih posebne dvorane za žogalne igre, da neugodno vreme ni moglo ovirati zabave. Polagoma so jeli posamezni vzgojitelji ceniti igre z žogo in jih zopet uvajati v šole. V nekaterih francoskih pokrajinah je žoganje splošna narodna zabava, ki se je udele-

žujejo cele občine. V novejši dobi gojijo igre po angleškem vzorcu v šolah in v posebnih v ta namen osnovanih društvih. Na Nemškem je že na stotine društev, ki gojijo mladinske igre in ki so združene v osrednji organizaciji. Izmed slovanskih narodov so si osnovali največ podobnih društev Čehi. Večje mestne občine razumevajo pomen mladinskih iger in žrtvujejo znatne zneske v ta namen. Vzorno mestno igrišče ima praška mladina na Letni in krakovska v Jordanovem parku. — (Iz Pivkovih «Mlad. iger.)

Hripavost.

Odkod pride? Znano je, da pravimo gornjemu delu sapnika, cevi, ki vodi v pljuča, tudi jabolko. V njem sta napeti dve kožici, ki se raztezati in krčiti. Če se streseti, nastane glas. To se zgodi, kadar udari ob nje zrak, ki pride iz pljuč.

Kadar se prehladimo, obe kožici (pravimo jima «glasilki») otečeta, to je, napolnita se s tekočino, vsled česar sta debeli in nepravilni. Tudi glas, ki nastane, je upadel in neprijeten, človek je hripav. Dokler ne splashne oteklina, ni pravičnega glasu, kakor ga nam ne da tudi mokra struna. Tudi struna poje še le tedaj, ko se je spet posušila.

Beli premog.

Ali ste ga že videli? Če kje voda potoka, reke neprestano pada, povzroča lahko veliko gorkoto. Le prav jo je treba zajeti. S stroji dosežemo, da se tvori tam ogromna toplota. Po žici jo lahko prepehljemo, kamor želimo: kot silo za električne žarnice, za prevoz železnice, v delavnice itd. V prejšnjem stoletju so vodne slapove nazvali «beli premog», ker res lahko dosežemo z njimi vse, kar so sicer dosegali le s črnim premogom. Belega premoga v resnici ni, le silo padajoče vode imenujemo včasih tudi s tem izrazom, ker nam proizvajata svetlobo in gorkoto.

Vzgoja švedskih otrok.

V domači vzgoji otrok na Švedskem se opaža skrb, da bi jih vzgojili čim naravnije in popolneje. Čim več zraka že prve dni življenja, dovolj spanja in hrane — otrok dobi vsega, kar mu je potrebno v zgodnjem detinstvu. Pozneje, ko je starejši, začena skrb o tem, da ne bi se iznežil in razvadil. Že v prvih letih je otrok dolžan ubogati. Tako se priučijo za vselej, da je še druga volja poleg njegove, zrelejša in razumnejša. Naj otrok joče, vendar ne bo dobil, česar se mu je zahotelo, ker ni čas za to, ker ni pametno in tudi ne koristno. Če se otrok pobije, ni «kriv grdi stol», kakor se govori pri nas, ampak je kriv otrok sam, ki ni videl stola. Naj bo hlad ali dež, otrok je dolžan iti na sprehod, ker še ni bil danes na zraku in tako dalje.

Polagoma dajo otrokom več in več svobode in jih priučijo samostojnosti: samostojnosti pri zaposlenju (opravilih), samostojnosti mnenja in odločitve. Vendar so pri svobodi, kakršna se da otrokom, že v tem času tesno in neporušno zvezani z materami po koristih, po notranjih vezeh, ki se včasih vse življenje ne raztržejo. Otroci se morejo igrati in tekati z drugimi otroci; če žive v vasi ali ob morju, smejo iti sami kamorkoli, vendar ne smejo nikdar ničesar utajiti pred materjo, nikdar skriti, kar so videli, slišali ali naredili. Strogo se pazi na telesno vzgojo, in glej, spričo take vzgoje, spričo takih duhovnih vezi z otroci se razvijejo pošteni, zdravi ljudje, silni in odkriti značaji.

L. Tolstoj - sin.

Zmernost v jedi in pijači.

Mnogim boleznim zdravniki še ne vedo pravega vzroka; zelo verjetno je, da imajo nekatere izmed njih svoj izvor v neizmernosti, ki se ji udaja toliko ljudi. Koliko je takih (zlasti meščani!), ki ne čakajo, da bi bili lačni, ampak jedo kar tako iz navade po 4—5 krat na dan. Vsakdo mora izprevideti, da tako početje ne more roditi dobrih posledic. *Ne jej torej prepogostoma* in tudi *ne preveč*, zlasti *zvečer* ne. Velik del hrane — če se je preveč — gre neprebavljen skozi. Treba si je dobro zapomniti, da človek ne živi od tega, kar pojé, ampak od tega, kar prebavi. *Med čbedom ne pij* (pol ure po obedu pa

lahko izpiješ kozarec vode) in tudi *ne čitaj* časopisa ali knjige, ker na ta način lahko pozabiš zadostno žvečiti hrano. *Ne jej prehitro*; hrana mora biti premešana s slinami, če jo naj želodec dobro prenese. Če se počutiš slabo, je temu vzrok navadno preobložen želodec. Pomagaš si na ta način, da preskočiš en obed ali pa, da se *postiš* ves dan ter piješ samo vodo. Navadna jed ti bo potem zelo dobro teknila. — *Varuje se octa in močno začinjjenih, ostrih jedi* in pomisli na to, da daje kaša in kruh, krompir in sadje (uživaj ga vsak dan!) *več moči* in manj skrnine (revmatizma) kakor pa pečenka. Imenitni učenjaki, kakor danski prof. Hindhede, *pripisujejo uživanju mesa mnogo slabih posledic*. Na Angleškem, kjer se uživa mnogo mesa, je skrnina zelo razširjena. Iz *Svetege pisma* vemo, da je mladega Daniela v babilonski sužnosti na kraljevem dvoru skrbelo, kako bi mogel spolnevati Mojzesovo postavo, da ne bi jedel nečistih jedi s kraljeve mize. Zaprošil torej predstojnika zase in za svoje tovariše, naj jim da v živež le sočivje in vodo, iz početka vsaj skozi 10 dni, da bo videl, katerim bo hrana boljše storila, ali njim ali drugim mladeničem, ki dobivajo jedi, meso in vino s kraljevske mize. In glej, po desetih dneh *so bila njih lica lepša in čvrstejša od drugih*. — Povojeno meso, jedi pripravljene z octom, sardine, morski rak, rezek sir in slično je *strup za otroke*. Isto velja za vino, pivo, kavo in čaj. Pa *tudi odrasli* naj si dobro zapomnijo da «močne pijače storijo slabe moze». Človek, ki *pije dnevno* in iz navade, mora vedeti, da si s tem *izpodkopa svoje zdravje* ali na vsak način odpornost proti boleznim. Nihče ni mogel še dokazati, da bi bile opojne pijače za zdravje potrebne; zato je treba prepoznati, da ravnajo oni najpametnejše, ki se *alkoholnih pijač popolnoma ogibljejo*. *Popolna vzdržnost* opojnih pijač mora biti *naš vzor*. — Zjutraj takoj ko vstaneš in zvečer neposredno predno greš spat in najmanj še enkrat v dnevu, najbolje med kcsilom in večerjo, *izpij* en ali dva velika *kozarca čiste vode*. Hočeš želodec izčistiti, raztopi v vodi malo navadne soli. Človek, ki opravlja težka dela, bi moral jesti 3 krat na dan, drugi pa samo 2 krat.

F. Z.

Keopova piramida.

V mestu Memfisu je živel okoli leta 3080 pred Kr. faraon Keop. Ta vladar je hotel zgraditi sebi tako grobnico, v katero ne bi mogla prodreti Nilova voda, kadar poplavi zemljo. Faraon prisili vse Egipčane, da mu pridejo na roboto. Eni so morali vleči do Nila samo kamenje iz kamnoloma arabske gorske pušče in ga potem voziti na splavih čez reko. Drugim je bila dolžnost, da gradé ceste in vlečejo po njih kamenje do Gizeka kraj Memfisa. Tretji so rovali v breg podzemeljske izbe, kjer bo v rakvi iz granita počivalo njegovo truplo ali mumija. 100.000 ljudi je gradilo trideset dolgih let nad samimi izbami grobni spomenik skopega faraona. Delavci so se menjali vsak tretji mesec; pravijo, da so samo za repo in česen pripravili 600 talentov ali 8 in pol milijonov naših lir. Temelj te grobnice ima štiri ogle, njen ostri vrh je visok 146 metrov.

Preteklo je od takrat več stoletij in mi ne znamo ničesar o drugih delih tega vladarja. Ali njegova piramida se dviga še dandanes visoko nad peskom puščave. Grobna belina tistih gromad se blešči še sedaj v žarečem solncu. Kadar solnce zapada, vrže njegova senca prvo temo na žitne poljane.

Prevel Franc Knežič, Sv. Jakob.

Zakaj ima struna višji glas, če jo s prstom pritisnemo?

Če se kak predmet naglo strese, zaveda močno ob zrak in nastane glas, zvok. Počegnite z lokom po struni, da se močno strese, pa imate glas. Kolikor hitreje se trese predmet, toliko višji je glas.

Zakaj ima struna višji glas, če položimo nanjo prst? Ker je krajša: kolikor krajša je struna, toliko hitreje se trese, toliko višji glas ima. Če struno pritisnemo na sredi, poje na vsaki strani natančno za osem glasov (za eno oktavo) višje. Če bi jo spet razpolovili, bi šli spet oktavo višje. Kdor zna spretno iskati glasove na goslih in jih lepo družiti, je violinist.

Nenavaden način za preluknjanje železa.

Napravi palčico iz žvepla, tako debelo, kakor hočeš imeti veliko oziroma široko luknjo. Nato vloži železo, ki ga imaš pre-

luknjati, v ogenj, dokler ne postane tako žareče, da je belordeče barve. Potem postavi žvepleno palčico navpično na železo, kjer hočeš preluknjati. Videl boš, da bo palčica šla v železo prav lahko.

V. M.

Živec.

Če zobozdravnik izdere zobni živec, ga rad pokaže. Ni večji kakor cm bele nitke in se čudimo, kako more toliko boleti.

Kdaj pa boli kak živec? Kadar se iz tega ali onega vzroka razširi, a je v pretesnem prostoru. Tedaj povzroča hudo bolečino, ki se lahko čuti v zobu, v očesu, v ušesu, pa tudi kjerkoli v mesu.

Verzoizpovedi na svetu.

Po zadnjih štetjih so dognali, da je na svetu 1700 milijonov ljudi. Od teh je: 304 milijone katoličanov, 212 milijonov protestantov, 157 milijonov pravoslavnih; skupaj torej 673 milijonov kristjanov. Judov je 15 milijonov, Mohamedovih častilcev pa 227 milijonov. 510 milijonov ljudi pripada raznim kitajskim veram (konfucisti, budisti, taosti in šintoisti), 205 milijonov pa moli Bramo kot svojega najvišjega boga. Fetišistov, ki molijo reči (poganstvo na najnižji stopnji), pa je 70 milijonov. Vsega skupaj je torej 785 milijonov paganov.

Na Angleškem in povsod.

Na Angleškem pripravijo povprečno na leto okoli 3000 milijonov ali tri milijarde za alkohol. Kardinal Manning je preračunal to svoto in pravi: Če bi porabili to vsoto za poljedelstvo, vsi lačni bi imeli kruha. Če bi za njo kupili obleke — nobenemu otroku in nobenemu odraslemu človeku bi ne manjkalo obleke, nobenemu otroku in nobenemu lavec s svojo družino bi lahko imel zdravo in lepo stanovanje. Torej počre alkohol v Angliji toliko denarja, da bi se z njim lahko pomagalo vsem revežem do zadostne hrane, obleke in zdravega stanovanja.

Kakor na Angleškem, tako ali še hujše je tudi pri nas in po drugih deželah. Najžalostneje pa je, da alkohol počre nekaterim ljudem vse imetje in jih naravnost pahne v revščino. V Belgiji so izračunali, da je izmed vseh ubožcev prišlo štiri petine le zaradi pijančevanja v ubožnico.

BAMBIC M.

KOTIČEK

Božična noč.

Lepa je božična noč,
vsa je razsvetljena,
skrivnostno v sebi ima moč
nad hlevcem Betlehema.

Rojen je Zveličar naš,
svetu se daruje.
V spravo z Bogom v blagor naš
vse se zdaj raduje.

Ura bije polnoči,
angeli prepevajo,
mnogo lučic se blešči,
zbori tu odmevajo.

V cerkev zdaj ljudje hitè,
srca mu darujejo;
tukaj Njega počastè
v pesmi se radujejo.

Ludovik Žerjav,
gojenec Malega semenišča v Gorici.

Moja žalost in moji upi.

Na vrtu na klop'ci zamišljen sedim
in knjigo prebiram, se s tem veselim.
Za gotovo sem mislil, da študirat bom šel,
a zdaj sem sprevidel, da doma bom ždel.
Oče moj pravi, da denarja premalo ima,
da bi vzdržaval študenta dva.
Mati pa pravi, naj pa kovač postanem,
to učenje menda tol'ko ne stane.
Za kovača se učit ne grem,
kaj bom storil, še sam ne vem.
Morda pa mi bo drugo leto sreča mila,
da mi bo to željo mojo izpolnila,
da bom naprej študirat šel,
ker kovač nikdar ne bom postal.
Zato pa bom v knjige se še vedno oziral
in v senci na klopi še dalje prebiral.

—o, Trnovo.

Prvi sneg.

Oko sem željno v hrib upirala,
kdaj se prikaže prvi sneg;
kakò, kako težkò sem čakala,
da mi pobeli solnèni breg.

Trgaje zadnji cvet jeseni
vesele pesmice sem pela;
saj slutila sem, da prvi snežec
obilo sreče in veselja da.

Avrelija Štrukelj,
učenka II. meščanske šole v Idriji.

Sveti Miklavž.

Najljubši svetnik je otrokom sv. Miklavž.
Nekdaj je živel na zemlji. Jako je ljubil
otroke. V svoji pozni starosti si je želel
imeti otroke, a dobri Bog mu jih ni hotel
dati, ker je bil preveč star. Zato se je za-
rekel, da bo obdaroval dobre otroke. V
spomin na oni večer se imenuje Miklavžev
večer. Predno gredo otroci spat, nastavijo
na okno krožnik ali čevlček. Ponoči
pride sv. Miklavž ter napolni nastavljen
s slaščicami, pomarančani, jabolki, igrača-
mi i. t. d.

Ko zjutraj otroci vstanejo, hite pogledat
nastavo. Debelo gledajo, ko vidijo, da stojè
tam velike vrbove, leskove ali pa akaci-
jeve šibe. Navadno prinese trnjeve šibe
neubogljivcem. Meni je prinesel razna da-
rila. To pa ni prav, da gre mimo revnih
otrok. Komaj že pričakujemo prihodnjega
Miklavža.

Vodopivec Mira,
učenka v Dobravljah.

Miklavževa veselica v Lokavcu pri Aj- dovščini.

Kakor sem Vam že sporočil, se je vršila
pri nas šolska veselica. Danes Vam bom
nekoliko opisal to prireditve. Veselica je
bila v soboto, 5. decembra in v nedeljo
6. decembra. Sedaj pa kar začnimo. Mno-
žica ljudi, ki je bila zbrana v šoli, je ne-
strpno čakala, kdaj se dvigne zavesa. Zdajci
se začuje zvonček in zavesa se prične po-
časí dvigati. Deklica, po imenu Slokar
Cvetka, stopi korak naprej in prične dekla-
mirati deklamacijo «Sv. Nikolaj». Komaj
dokonča, že se izlije iz 50 grl pesem v mo-
gočen spev, da je bilo ljudstvo kar oča-
rano. Potem so zapeli še druge pesmi, ka-
kor «Vino ni voda» in «Nagajivka». Tej

pesmi so se vsi smejali. Zakaj, ne veste? Pa Vam povem. Pesem začne takole: «Biba leze, biba gre... In kdo bi se tej «bibi» ne smejal.» Zatem so stopali na oder eden za drugim «Razni stanovi». To so bili: kmet, krojač, čevljar, mizar, dimnikar, kovač, žličar, vrvar itd. Potem je nastopil še «Urban iz Ribnice». Ta prizor je vsem zelo ugajal. Nato so nastopili v resnem četverogovoru zdržnik, pivec, pijanec in njegova žena. Zdržnik se je najbolj moško odrezal. Nato so nastopili zopet pevci. Prva pesem je bila «Rože za Marijo», druga «Ciciban-Cicifuj». Zatem je bila pesem «Turek». Te pesmi so tudi lepe. Nato je bila deklamacija «Prošnja k sv. Miklavžu». To deklamacijo je deklamovala učenka Soban Celestina. Potem je bila igra «Sv. Miklavž prihaja...» To je tista igra, kjer pripoveduje mati svojim otrokom o nebeškem veselju itd. Zatem sem nastopil še jaz. V soboto mi je šlo prav dobro, a v nedeljo sem malce preveč hitro povedal vlogo «Vratarja». Nato je bilo razdeljevanje darov. Otroci so se zlasti tega veselili, mi pa, ki smo že «fantje od fare» tudi.

Blasko Franc, Lokavec, V. raz.

Sv. Miklavž.

Na ta dan se spominjamo, kako je sv. Miklavž obdaril tri sestre. Otroci se zelo veselijo tega svetnika. Tudi jaz sem se veselila sv. Miklavža, ko sem bila še majhna in sem mu pisala, kaj naj mi prinese. Ko pa sem uvidela, da ni sv. Miklavža, me ni tako veselilo. To pa je bilo tako: Na večer pred sv. Miklavžem sem šla spat, kakor mi je mati velela. Pa nisem spala, ker sem hotela videti sv. Miklavža in darove, ki mi jih prinese. In kaj vidim: namesto sv. Miklavža je bila mati, ki je razstavljala darove po mizi. Od tedaj ne verujem več, da pride sv. Miklavž in prosim mater, da mi daruje na Miklavžev večer to, kar si želim.

Marica Tuzar,

učenka IV. razr. pri Sv. Jakobu.

O Božiču.

Ko se približuje Božič, pospravljajo gospodinje po hišah in peko poprtnjake. Otroci pa delajo jaslice. V hiši mora biti vse čisto kakor iz škatljice in vsaka stvar na svojem mestu. Tako ali še bolj, kakor skrbe gospodinje za red in snago v hiši, skrbi mati narava za red v svojem domu. Vse belo, veje se upogibljejo pod težo snega, v blelih solčnih žarkih pa se blesti vsa narava, kakor bi bila posuta z biseri. Vse se pripravlja na rojstvo Gospodovo. Ko pa napoči ona lepa, skrivnostni polna noč, tedaj se izpremeni vsa narava. Zvezdice se bleste na nebu, kakor bi bile tam prižgane lučice.

Kar nainkrat se pa odpro nebesa in krilatci prinesejo na krilih dete božje, ki blagoslavlja s svojo malo ročico ves svet. Za njim pa prilete še drugi krilatci. Ti nosijo drevesca in košarice, napolnjene s samimi dobrimi stvarmi. Obiščejo vsako hišo, v kateri prebivajo pridni in poslušni otroci, ter postavijo drevesce, na katero obesijo razne slaščice in prižgo na vsaki vejici svečico. Nato zazvoni nebeški zvonček in angelčki odidejo. Otroci pa pridejo v sobo ter veselo poskakujejo okoli drevesca in se vsele darov. Vsi so ta dan zadovoljni, zakaj nad svetom plava blagoslov božji.

Zlatica Hribarjeva,
I. gimn.

Božični prazniki.

Koncem meseca grudna se obhaja praznik, katerega otroci že dolgo poprej težko pričakujejo, to je Božič.

Na Sv. večer je bil rojen naš Odrešenik in sicer prav ubožno. Njegova prva posteljica so bile jaslice v betlehemskelem hlevcu. Vendar so se angeljci veselili njegovega rojstva in so prepevali Bogu hvalne pesmi. Ubogi pastirci so izvedeli od angeljev, da da se je narodil Odrešenik sveta. Ponižno so poklekli in goreče molili Zveličarja, ki sta ga skrbno varovala Marija in Jožef. (V spomin Jezusovega rojstva obhajamo torej božični praznik).

Na ta večer je o polnoči slovesna sv. maša, kjer je mnogo ljudi pričujočih. Po cerkvi je vse razsvetljeno in vse praznično. Veselo doné orglje in lepo petje se razlega po cerkvi. Obilo sreče in veselja prinaša nekaterim sveti večer; tromakom ne odzame trpljenja in pekoče solze le jim olajšujejo bolešt.

Celo iz daljne tujine prihajajo ljudje v svoje rojstne kraje, da preživijo sveti večer v sredini ljubljenih svojcev.

Vsak izmed nas si postavi jaslice, prižge vanje lučke ter pobožno noli svojega Odrešenika..

Posebno otroci se veselijo tega praznika, ker jim Jezušček prinese kaj daril.

Avrelija Štrukelj,

učenka II. mešč. šole v Idriji.

Beg pred zajcem.

Smešen je naslov «Beg pred zajcem», a vendar resničen.

Nekoč sta pasla Andrej in Tone domače govedo na bližnjem pašniku za vasjo. Da bi ima čas bil krajši, sta se zabavala s tem, da sta lučala po grmovju. Nista vedela, da v grmu leži zajec, ki se je prestrašil in zbežal.

Dečka sta stekla za njim in ga še bolj lučala. Zajec se je ustavil sredi nekega travnika in pogledal nazaj, da vidi, kje sta

dečka. Pastirja sta se hitro prestrašila in zbežala domov ter pripovedovala, kakšna nesreča ju je doletela.

Še sedaj ju stari Trebenci dražijo o begu pred dolgoščem. To zgodnico mi je povedal moj stric, ker je bil on tisti, ki ga je zajec tako ostrasil.

Kralj Marino,
Trebče.

Et ti burja!

Prihala je starka burja. Prišla je s Krasa. Ko pride v naše mesto, začne pihati na vse strani. Zelo rada bi prišla v sobo. Samo če odpremo okno, že smukne notri. V sobi razmeče vse lahke stvari in brska po knjigah in zvezkih, kakor da bi se hotela učiti. Ko se je naveličala v sobi, smukne ven. Tu pa ima zopet svojo igro. Zaganja se v ljudi, da ne morejo ne naprej ne nazaj, in odnaša klobuke, da morajo teči ponje. Potem pa se spravi na trg. Najprej pomete ves trg, potem pa meče branjevkam sadje in druge reči. Nato gre na morje. Tu se zaganja v valove, da je morje vse peneče, in povzroči velika celokupna nesreča. Burja je zares velika načajivka, vendar jo imamo radi, ker odganja škodljive bacile in nam čisti zrak.

Marica Tuzar,
učenka IV. raz. pri Sv. Jakobu.

Iz mojega dnevnika.

Na dan vernih duš ni bilo nič kaj posebnega zame. Vstala sem kakor ponavadi ob šesti uri in sem šla k sv. maši. Od sv. maše sem šla po kruh kakor vsako nedeljo. Po kosilu sem pomagala sestri pospraviti po kuhinji. Ko sem pospravila, sem šla k svoji prijateljici Marti. Šli sva k naši skupni prijateljici. Ona stoji v Rižari. Že od daleč smo videli vrata, ki vodijo na dvorišče. Velika so in črna. Na njenem dvorišču je mnogo majhnih drevesc, polno cvetic, a sedaj ne cvetejo več. Pri naši prijateljici je zelo lepo, zakaj? Ker je veliko dvorišče za igranje in tekanje. Ko smo šle domov, je šla tudi ona z nami in smo si šle ogledovat na pokopališče spomenike.

Vitez Zora v Škedenju (VI. raz.).

Ajda.

Ajda se seje, kadar se požanje drugo žito. Zraste hitro, nekatera vrsta ajde dozori v sedmih tednih. Kadar je v cvetju, brenči po njej nešteto marljivih čebelic. Kadar pade slana, jo pomori. Če se to zgodi, jo kmetje pokosijo. Škoduje jej tudi burja, ker ji otrese zrelo zrnje. Zanjejo jo v prvi polovici oktobra, do takrat je namreč vsa ajda zrela. Zvežejo jo v snope in jo postavijo v stavke. Ko se nekoliko posuši, jo prepelejo domov v škedenj. Tu jo omlatijo in jo zvežajo z vejnico. Posušijo jo v ruhah

na solncu in jo spravijo v vreče. Tudi ajdovco posušijo in jo spravijo na oder. Predno jo peljejo v mlin, jo ogrentajo v čeburu. Mlinar jo zmelje v moko, nekateri jo tudi sam preseje. Preden jo naloži v vreče, vzame nekoliko moke za plačilo. Pri nas peljemo žito v mlin z volom, ker nimamo nobenega mlina v bližini. Ajdovo moko rabimo za polento in kruh, oboje nekaterim ljudem ugaja. Moj brat pravi, da je rajši koruzno polento kakor ajdovo. Posebno pa je dobra, kadar jo mati ocvre s prašičevino. Ajdova polenta ni dobra z mlekom, boljše je koruzna. Včasih jo počvrne no v ponvi, to se zgodi največkrat za zajtrk.

Milkovič Jožef,
učenec III. razreda v Gropadi.

Krompir.

Krompir se sadi zgodaj spomladi, nikoli se pa ne seje. Gospodar ga zreže na kose; pri tem delu mora paziti na očesa. Ako vsadiš kakšen kos brez očesa, ti ne požene. Ob ugodnem vremenu požene že v osmih dneh, ob slabem vremenu pa se ne prikaže po ves mesec. Ko zraste en pedenjsko visoko, ga žene ali može zagrebajo. Dokler je krompir še mlad, se kmetje bojijo največ slane. Nekateri kmetje preganjajo slano, da zažigajo na njivi sveže brinje. Kadar krompir najlepše cvete, mu napredni poljedelci poklatijo cvetje. Iz cvetja se razvija seme, to so kakor črešnje drobne kroglice. Te kroglice so strup, ne mara jih ne človek in ne živali. Rastlina ima po pet, po šest in tudi po več gomoljev, ki so tečna hrana. Kadar je slaba letina, so drobni kakor orehi. Ko ga skopljejo, ga poberejo v vrečo ali v koš. Doma ga spravijo v temno klet in ga pokrijejo s slamo. To storijo, da jim ne zmrzne. Kadar imajo čas, ga odbirajo. Drobnega postavijo v kakšen kot, debelega pa pustijo na mestu. Z drobnim krompirjem krmijo prašiče, ki se po njem radi odebele. Debelega nosi mati po malo v kuhinjo in iz nje pripravlja za družino najboljše hrano. Naša mati ga skuha največkrat v oblicah, ali pa ga ocvre v kozici. Meni ugaja najbolj v kozici, pa tudi drugače ga rada jem.

Križnančič Emilija,
učenka III. r. v Gropadi.

Povodenj.

18. junija so bili v naši prijazni dolinici v Osojnici hudi nalivi, ki so na večer povzročili veliko povodenj. Ta je objela vso Poljansko dolino. Take vremenske nezgode še ne pomnijo pri nas niti najstarejši ljudje. Utrgal se je oblak in takoj so bile vse struge hudournikov polne vode. Podivjana in razljučena voda je odnašala vse, kar je do-

segla: zemljo, drevje, pesek in trgala ceste ter pota, rušila mostove in jezove, valila kamenje in zasipala plodno polje s peskom.

Mi, ubogi otroci, smo bili sami doma. Ata in mama sta šla v Idrijo in jih dolgo ni hotelo biti nazaj. Ker je vse popoldne deževalo, kakor da bi kdo vodo izlival iz škafa, nista mogla potovati. Le pozno v noč se je vrnil domov ata, ves v skrbeh, če se ni kaj hudega pripetilo doma. In, hvala Bogu, da se ni! Pa saj smo ga dosti lepo prosili, da bi nas še pustil pri mladem življenju na tem božjem svetu. Dasi je bil ata moker kakor miš, je bil vesel, da nas je dobil zdrave. Toda njemu bi se bilo lahko kaj pripetilo. Kmalu potem, ko se je vrnil, se je v temnem gozdu utrgal zelenjen plaz in odnesel s seboj daljši kos ceste. Nastal je precej globok prepad, kakor bi bil ata v temi lahko padel s konjem vred. Lahko pa bi ga bil tudi odnesel plaz. Kaj bi počele brez njega, me, uboge sirsote? Mamica je prišla domov šele drugi dan. V bližnjih Žireh je prišla voda kar v hiše. Pri sosedih, posebno pri dveh, pa je naredila ogromno škodo. Plazovi so zasipali njive, kar jih ni mogla odnesti voda. Bobnelo je, da smo mislili, da se bliža sodnji dan.

Vsak večer prosimo prav srčno Boga pri molitvi, da bi nam nikdar več ne naredil kaj takega.

Fanika Mohorič, učenka v Ledinah.

Burja.

2. prosinca leta 1904 je bila silna burja, ki je na topolskem mostu prevrnila tovorni vlak. Ljudje so hiteli trumoma gledat nesrečo. Vagoni vlaka so bili do malega vsi razbiti. Sodi olja in petroleja so na zemlji ležali, kakor tudi vreče kave, moke in različno blago. Burja je bila tako silna, da je ljudi metala po tleh, slamnate strehe je odkrivala in razsajala osem dni. Ko je bilo njenega pihanja konec, je bilo vse veselo.

Pavšek Konrad,

učenec v Trnovem pri Il. Bistrici.

Gospod urednik!

Štejem že 9 let, vendar pa ne znam še nič kaj lepega napisati za «Novi rod». Čitam pa «Novi rod» prav rad in tudi drugi gačitajo radi, celo stari ljudje. Ali jaz in tudi drugi učenci bi želeli, da «Novi rod» piše bolj veselo, šaljivo in zabavno-smešno. Mi bi se radi tudi smejali! Prevelika resnost nam ne ugaja! Saj smo zadosti žalostni v šoli.

Vesele praznike vam voščim in srečno novo leto!

Dušan Možina,
Berje pri Rihembergu.

«Posebno pa si še dobro zapomni, sin moj; kadar ugledaš krčmo ob poti, poženi konje in pokrižaj se trikrat.»

Ivan Cankar.

Rešitev ugank iz 3. štev. Novega roda :

I. Mozaik.

J	a	k	l	i	č
P	u	g	e	l	j
J	a	r	n	i	k
T	a	v	č	a	r
V	o	d	n	i	k
T	o	m	š	i	č

II. Istospisnica.

k	u	p
u	r	a
p	a	s

IV. Veriga.

Soba, bala, lava, vaza,
Zader, derviš.

III. Vremenska uganka za december.

Črke v abecedi, zaznamovane s številkami. Dobiš :

MESEC GRUDEN
NI PRILJUDEN.

V prekotnici: „Jurčič“.

Vse so rešili:

Trst: Nada Flego, Ada Spetič, Ivanka Zadnik, Josip Šuligoj, Emil Blažević, France Gerdevič, Rudolf Blažič, Maksimiljan Spetič. — Idrija: Fanči Zust, Ivan Grošel, Olga in Radovan Seljak, Suzana Seljak, Danica Kavčič, Slavka Tratnik, Marica in Marijan Šinkovec, Zlatka Štrukelj. — Lokavec: Vida Kompara, Pavla Černigoj, France Blažko. — Sežana: Adela Bezek. — Čepovan: Marica Mlekuž. — Kozaršče (p. Volče): Valentinčič Vekoslav. — Št. Peter na Krasu: Anica Požar. — Trnovo: Danilo Perkan. — Barkovlje: Elza Počkar. — Berje: Dušan Možina. — Deloma so rešili: Trst: Ana Jug, Mira Kariž, Vida Renar, Dragica Širca, Štefica Medved, Olga Pertot, Marij Žagar, Danilo Gregorič, Marija Birsa, Danila Deško, Karmela Pavletič, Marija in Rudolf Steiberger, Libera Babuder. — Barkovlje: Vida Pertot, Olga Špilar. — Reka (p. Cerkno): France Vončina, Peter Hvala, Zofija Celik, Amalija Pervanja, Marija Jurjavčič. — Ljubljana: Anton Preinfalk, Župančič Andrej.

(Izžreban: Ivan Grošel, Idrija.)

UGANKE.

I. Črkovnice.

Ksenija Toroš, Škedenj.

- . — — — rokodelec
 — . — — — grda lastnost
 — . — — — roka
 — . — — — grm
 — . — — — del črevlja
 — . — — — krma
 — . — — — moško krstno ime

Namesto pik in črtic postavi primerne črke.
 Ko si našel prave besede, dobiš še iz črk,
 ki so označene s pikami, ime časopisa.

II. Posetnica.

France Blažko, Lokavec.

Ivo Dorn

Kaj namerava naročiti ta deček
 v Novem letu?

III. Salomonova razsodba.

Dečki nadaljevalnega razreda v Mirnu.

1. Umrli je ubog kmetski najemnik v naših Gorah. Svojim trem sinovom je zapustil edino svoje imetje 17 ovac. Oporoka se je glasila: „Najstarejšemu sinu zapuščam $\frac{1}{2}$ ovac, srednjemu $\frac{1}{3}$, a najmlajšemu $\frac{1}{9}$. Vse moje ljube ovce morajo ostati žive in pametna razdelitev mora zadovoljiti moje ljubljene sinove, ker dobe vsled nje še več, nego sem jim določil v oporoki.

Sinovi niso mogli sami izvršiti očetove poslednje volje, ker so bili slabi računarji, dasi so imeli „pohvalno“ v računstvu.

Šli so h gorskemu županu, ki je bil povsod spoštovan vsled svoje pravičnosti.

Kako je razsodil oče župan, da so bili vsi sinovi zadovoljni z oporoko pokojnega očeta?

2. Poljski čuvaj je našel v županovem zelniku edino ovco uboge vdove. Prignal jo je k razsodišču v občinski urad. Pravični župan je za uslugo v svojem zelniku oprostil ubogo udovo vsake globe in je bil vesel, da je ta udova oznanjevala njegovo modrost po vsej okolici. Kako je to mogoče?

IV. Besedna uganka.

Karmela Pavletič, Trst.

Cela beseda da ime polotoka v Črnem morju; če izpustiš prvo črko, dobiš svetovnoznano mesto; če izpustiš pa zadnjo črko, dobiš, kar ima vsako živo bitje.

Rešite je poslati do 5. februarja 1926. — Izžrebani rešilec bo nagradjen.

„NOVI ROD“ izhaja vsak šolski mesec in stane letno 10 L. — Poedina številka po 1 L. Uredništvo in uprava: Trst - Trieste, Via Udine št. 35, III. — Odgovorni urednik: Pahor Josip. — Izdaja „Zveza slov. učil. društev“ v Trstu. — Tiska Tiskarna „Edinosti“ v Trstu.